

**Analiza Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem
Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
dotycząca potrzeb szkół zawodowych
pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy**

sierpień 2019 r.

Spis treści

Wstęp	3
Regionalny rynek pracy oraz zapotrzebowanie na zawody	4
Finansowanie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe	11
Wyniki Ankiety dotyczącej zapotrzebowania szkół/placówek na zakup sprzętu i wyposażenia do prowadzenia kształcenia w zawodzie.....	12
Analiza budżetów projektów pod względem rodzaju oraz wysokości wydatków na zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby realizacji projektów w ramach Działania 12.4	17
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w projektach	19
Wnioski z przeprowadzonej Analizy	20
Spis Wykresów.....	23
Spis Tabel.....	23

Wstęp

Prezentowana Analiza została opracowana zgodnie z wymogiem określonym w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, tj. wsparcie w zakresie zakupu wyposażenia w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 10iv realizowane jest w oparciu o analizę Instytucji Zarządzającej dotyczącą potrzeb szkół zawodowych pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy. Na poziomie regionalnym Urzędy Marszałkowskie zapewniają wykonywanie zadań Zarządu jako organu wykonawczego Województwa. Samorządy wojewódzkie, będące dysponentami znacznych środków finansowych na rozwój społeczno-gospodarczy swoich regionów, odgrywają strategiczną rolę w rozwoju szkół zawodowych na swoim terenie. Wsparcie finansowe szkół odbywa się głównie w ramach organizowanych konkursów na rozbudowę infrastruktury, zakup wyposażenia lub finansowanie konkretnych programów kształcenia. W ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 głównymi źródłami finansowania szkół zawodowych jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny.

Dokonujący się postęp technologiczny w sferze gospodarczej oraz społecznej wywiera coraz większy wpływ na funkcjonujące systemy edukacji i kształcenia, co w szczególności dotyczy szkolnictwa zawodowego, które stale musi dostosowywać się do zmieniających się warunków rynkowych, nadążać za zmianami, w tym wykorzystywać w procesie kształcenia nowe technologie.

Niezbędnym działaniem jest zwiększenie potencjału szkół zawodowych poprzez inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie, gdyż badania funkcjonowania systemu kształcenia zawodowego w Polsce wskazują na niską jakość bazy techno-dydaktycznej szkół zawodowych, w tym przestarzałe zaplecze i wyposażenie pracowni do praktycznej nauki zawodu. Wsparcie w tym zakresie realizowane jest z uwzględnieniem wcześniej zakupionych w ramach projektów PO KL 2007-2013 narzędzi i materiałów dydaktycznych wspomagających modernizację kształcenia zawodowego, w tym w zakresie wyposażenia pracowni i warsztatów oraz z wykorzystaniem standardów wypracowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.

Na potrzeby opracowania analizy przeprowadzona została ankieta internetowa, przy użyciu zasobów informacyjnych Systemu Informacji Oświatowej (SIO), obejmujących swoim zasięgiem województwo lubelskie. Do szkół i placówek w województwie, w tym publicznych i niepublicznych, które prowadzą kształcenie zawodowe rozesłano pismo wraz z informacją o celach i zakresie analizy oraz linkiem do ankiety zamieszczonej na stronie internetowej i prośbą o jej wypełnienie. IZ RPO dokonała także analizy budżetów projektów realizowanych w ramach RPO WL 2014-2020, Działanie 12.4 *Kształcenie zawodowe* w celu uzyskania informacji o rodzaju i wysokości wydatków ujmowanych w projektach przez poszczególne typy szkół/placówek na potrzeby kształcenia w zawodzie. Przedmiotowa ankieta została rozesłana do 532 szkół, z czego informację zwrotną uzyskano na poziomie ok. 30%.

Dokonano także przeglądu różnych źródeł informacji o szkolnictwie zawodowym, dostępnych na poziomie krajowym oraz regionalnym. Szczegółowo przeanalizowano zawartość stron internetowych najważniejszych instytucji w zakresie szkolnictwa zawodowego. Ważnym źródłem informacji były również analizy oraz raporty dotyczące szkolnictwa zawodowego oraz rynku pracy, w tym Lubelskiego Obserwatorium Rynku Pracy (LORP).

Regionalny rynek pracy oraz zapotrzebowanie na zawody

W województwie lubelskim na koniec grudnia 2018 r. zaobserwowano poprawę sytuacji na rynku pracy. W ujęciu rocznym zanotowano zmniejszenie ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. O poprawiającej się sytuacji gospodarczej regionu świadczy także spadek stopy bezrobocia, liczonej jako udział bezrobotnych w populacji aktywnych zawodowo. Stopa bezrobocia zarejestrowanego wg stanu na koniec grudnia 2018 roku wyniosła w województwie lubelskim 8,0% i była niższa o 0,8 p.proc. niż przed rokiem. W rankingu województw pod względem wysokości stopy bezrobocia lubelskie zajmowało 12 miejsce w kraju.

W województwie lubelskim w 2018 r. urzędy pracy zarejestrowały 111,5 tys. nowych bezrobotnych, którzy stanowili 6,7% wszystkich zarejestrowanych w tym okresie w kraju. Kobiety stanowiły 51,9% wszystkich bezrobotnych w województwie. W skali roku liczba bezrobotnych kobiet w województwie lubelskim zmniejszyła się o 6,8%, zaś mężczyzn o 9,9%.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie lubelskim na koniec 2018 r. wyniosła ogółem 74 449 (stanowili oni 7,7% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce), w tym 11 831 osób z wykształceniem wyższym, 18 516 osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, 9 232 osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, 17 226 z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 17 644 osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Na koniec 2018 r. wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy najwięcej było osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym 24,9% oraz gimnazjalnym i bez wykształcenia szkolnego 23,7%, a najmniej ze średnim ogólnokształcącym 12,4%. W porównaniu z danymi z grudnia 2017 r. największy spadek liczby bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym o 9,9% oraz gimnazjalnym i poniżej o 9,1%¹.

Na koniec 2018 r. wolnych miejsc pracy było o 13,7% mniej niż w roku poprzednim. Największą ich liczbą dysponowały podmioty prowadzące działalność w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (36,8%), budownictwo (16,3%) i handel oraz naprawa pojazdów samochodowych (8,9%). Najwięcej wolnych miejsc przeznaczonych było dla robotników przemysłowych i rzemieślników (37,3% wszystkich wolnych miejsc), specjalistów (16,4%) operatorów i monterów maszyn i urządzeń (13,1%) oraz pracowników usług i sprzedawców (9,7%). W ciągu 2018 r. w województwie lubelskim powstało 28,2 tys. nowych miejsc pracy. Było ich o 14,6% więcej niż w roku poprzednim. Najwięcej nowych miejsc pracy powstało w budownictwie (23,1% miejsc), handlu, naprawach pojazdów samochodowych (16,6%) oraz przetwórstwie przemysłowym (14,7%). Nowoutworzone miejsca pracy były nieobsadzone głównie w jednostkach prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (17,5%), administrowania i działalności wspierającej (16,7%) oraz informacji i komunikacji (13,5%). Stanowiska te przeznaczone były głównie dla specjalistów (24,7%), robotników przemysłowych i rzemieślników (23,1%) oraz pracowników biurowych (19,9%)².

Obserwowany w ostatnich latach deficyt niektórych zawodów na rynku pracy, przy jednoczesnym rosnącym bezrobociu wśród osób kończących studia oznacza konieczność poprawy funkcjonowania szkolnictwa zawodowego, poprzez powiązanie jego oferty edukacyjnej z potrzebami rynku pracy. Szkolnictwo zawodowe powinno stwarzać młodym

¹ Urząd Statystyczny w Lublinie *Bezrobocie rejestrowane w województwie lubelskim w 2018 r. Informacje sygnałowe*

² Urząd Statystyczny w Lublinie *Popyt na pracę w województwie lubelskim – stan w końcu IV kwartału 2018 r. Informacje sygnałowe*

ludziom możliwość zdobycia nowoczesnego zawodu dostosowanego do potrzeb zmieniającej się, innowacyjnej gospodarki. Kluczowe znaczenie ma także zwiększenie zaangażowania pracodawców w proces kształcenia, szczególnie w przypadku programów o profilu praktycznym. Priorytetowy charakter ma właściwe rozpoznanie potrzeb szkół i potrzeb pracodawców, odnośnie wzajemnych oczekiwań dotyczących współpracy oraz jej efektów, co pozwala na zweryfikowanie oferty kształcenia i jej lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy. Szkoły zawodowe stanowić powinny zaplecze rynku pracy, dając z jednej strony uczniom wysokie prawdopodobieństwo zatrudnienia, z drugiej zaś przedsiębiorstwom dobrze wykwalifikowaną kadrę.

Ważne są także wskaźniki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości, ich poziom konkurencyjności oraz zdolność do tworzenia nowych miejsc pracy. Lepsza koniunktura gospodarcza sprzyja powstawaniu nowych przedsiębiorstw i tworzeniu nowych miejsc pracy, przez co tworzy dodatkowe zapotrzebowanie na absolwentów szkół zawodowych. Zaistniała poprawa sytuacji na lubelskim rynku pracy jest wynikiem m.in. wzrostu liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Na koniec 2018 r. w województwie lubelskim zarejestrowanych było 180 805 podmiotów. W ciągu roku liczba podmiotów zwiększyła się o 1,9%³. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw na koniec 2018 r. wynosiło 194 786 osób. Największy wzrost zatrudnienia odnotowało w sekcjach: informacja i komunikacja – o 10,4%, oraz w transporcie i gospodarce magazynowej – o 9,2%. Największy wzrost wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw zaobserwowano w informacji i komunikacji, handlu i naprawie pojazdów samochodowych oraz zakwaterowaniu i gastronomii⁴.

Potrzeba informowania społeczeństwa o zapotrzebowaniu na pracowników w określonych zawodach jest istotna z perspektywy zarówno pracodawców, jak i szkół oraz uczniów (absolwentów). Podmioty te są od siebie zależne, konieczne jest więc podejmowanie przez nich wspólnych działań dla zaspokojenia ważnych dla każdego z nich interesów i celów.

Źródłem informacji o zapotrzebowaniu na zawody w województwie lubelskim jest m.in. Barometr zawodów - ogólnopolskie badanie, realizowane przez urzędy pracy we współpracy z prywatnymi agencjami zatrudnienia. W województwie lubelskim badanie koordynowane jest przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie. Barometr zawodów 2019 jest jednoroczną prognozą zapotrzebowania na pracowników, pokazuje w jakich zawodach będą mniejsze, a w jakich większe szanse na znalezienie pracy. Klasyfikacja badania Barometr zawodów obejmuje zawody ujęte w stworzonej na potrzeby rynku pracy Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. Prowadzenie badań regionalnego rynku pracy ma na celu uzyskanie informacji na temat zapotrzebowania na określone zawody i specjalności, a także informowanie danej społeczności na temat bieżącej sytuacji na rynku pracy, tak aby osoby planujące swoje kształcenie mniej licznie wybierały w przyszłości zawody nadwyżkowe. Wiedza na temat zapotrzebowania na określone zawody powinna być wykorzystywana przez podmioty odpowiedzialne za przygotowanie oferty edukacyjnej, w tym dostosowywanie kierunków kształcenia oraz programu zajęć, ale także uświadamianie wagi podejmowanych decyzji dotyczących wyboru szkoły, determinujących dalsze szanse na zatrudnienie. Największy problem dla pracodawców stanowi istnienie zawodów deficytowych, w których występują trudności z rekrutacją pracowników. Włączenie pracodawców w modernizację programów nauczania gwarantuje ich zgodność z potrzebami rynku pracy.

Według Raportu podsumowującego badanie w województwie lubelskim - Barometr zawodów 2019 wynika, że głównymi przyczynami występowania zawodów deficytowych są:

- brak osób z kwalifikacjami w danym zawodzie;

³ Urząd Statystyczny w Lublinie *Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie lubelskim stan na koniec 2018 r.*

⁴ Urząd Statystyczny w Lublinie *Biuletyn statystyczny województwa lubelskiego – IV kwartał 2018 r.*

- brak osób spełniających wymagania pracodawców (osoby poszukujące pracy posiadają niepełnie kwalifikacje, nie posiadają odpowiednich lub aktualnych uprawnień, brak im doświadczenia zawodowego, znajomości danej branży lub innych kompetencji wymaganych w określonym zawodzie;
- brak młodych osób posiadających wykształcenie w danych zawodzie, gdyż brak jest szkoły przygotowującej do jego wykonywania w okolicy lub w ogóle nie istnieje już kształcenie w danym zawodzie, a osoby starsze skończyły lub w najbliższym czasie będą kończyć swoją aktywność zawodową;
- brak zainteresowania pracą w zawodzie wyuczonym – ludzie wybierając kształcenie podejmują nie do końca przemyślane decyzje, a w późniejszym okresie specyfika pracy w danym zawodzie im nie odpowiada i poszukują zatrudnienia w innych obszarach rynku pracy;
- brak zainteresowania podejmowaniem pracy w określonych zawodach spowodowany m.in. trudnymi warunkami pracy, zmianowym systemem pracy, nienormowanym czasem pracy, problemami z dojazdem – niewystarczająca siatka połączeń komunikacyjnych, pracą w delegacji, występowaniem przeciwwskazań zdrowotnych, brakiem motywacji do podjęcia pracy w zawodzie ze względu na uzyskiwanie satysfakcjonującego wsparcia socjalnego, potrzebą założenia własnej działalności gospodarczej, brakiem zainteresowania podejmowaniem pracy poprzez agencje zatrudnienia, nieatrakcyjnym, niskim wynagrodzeniem, które jest nieadekwatne do wykonywanej pracy, posiadanych kompetencji, kwalifikacji i doświadczenia (respondenci przyznawali, że najczęściej proponowane przez pracodawców wynagrodzenie zbliżone jest do płacy minimalnej; w ich ocenie stanowi to jedną z największych barier w podjęciu zatrudnienia i prowadzi do problemów z realizacją ofert).

Z Raportu podsumowującego badanie w województwie wynika, iż odsetek zawodów ocenionych jako deficytowe w prognozie na rok 2019 jest nieznacznie wyższy w stosunku do roku 2018. Kształt czołówki zestawienia jest podobny do tego z poprzedniej edycji badania. Zawodami, które w poprzedniej edycji nie znajdowały się w grupie zawodów najczęściej ocenianych jako deficytowe są pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie, fizjoterapeuci i masażyści oraz krawcy i pracownicy produkcji odzieży.

Wśród zawodów najczęściej uznawanych za deficytowe w województwie lubelskim, w których nie powinno być trudności ze znalezieniem pracy występują⁵:

- kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,
- kierowcy autobusów,
- piekarze,
- pielęgniarki i położne,
- operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych,
- spawacze,
- pracownicy ds. rachunkowości i księgowości,
- fizjoterapeuci i masażyści,
- samodzielni księgowi,
- kucharze,
- pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie,
- krawcy i pracownicy produkcji odzieży,

⁵ Barometr zawodów 2019, WUP w Lublinie

Zebrane w trakcie badania *Barometr zawodów* informacje pokazują, że we wszystkich powiatach województwa lubelskiego poszukiwane są osoby posiadające określone uprawnienia (np. kierowca samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, kierowcy autobusów, spawacze).

Zawody, w których w największej liczbie powiatów wskazywano na wzrost zapotrzebowania na pracowników są następujące:

- pielęgniarki i położne,
- samodzielni księgowi,
- sprzedawcy i kasjerzy,
- operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych,
- nauczyciele praktycznej nauki zawodu,
- nauczyciele przedszkoli,
- pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy,
- pracownicy ds. budownictwa drogowego.

Wyniki badania *Barometr zawodów 2019* potwierdzają istnienie zróżnicowania w zapotrzebowaniu na poszczególne zawody w województwie lubelskim, co jest powiązane ze specyfiką powiatowych rynków pracy i funkcjonujących w ich ramach branż.⁶

W zakresie dotyczącym branży medycznej/zdrowia zakres zawodów do kształcenia w roku szkolnym 2019/2020 został ustalony Uchwałą Zarządu Województwa Lubelskiego w porozumieniu z dyrektorami szkół policealnych, dla których organem prowadzącym jest Samorząd Województwa Lubelskiego.

Zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Uchwały nr XXVIII/590/2019 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 19 marca 2019 r. ustalono zawody do kształcenia od roku szkolnego 2019/2020:

- technik sterylizacji medycznej,
- terapeuta zajęciowy,
- technik masażysta,
- technik farmaceutyczny,
- opiekunka dziecięca,
- ortoptystka,
- technik elektroradiolog,
- protetyk słuchu,
- technik ortopeda,
- technik usług kosmetycznych,
- technik elektroniki i informatyki medycznej,
- pracownik socjalny,
- asystent osoby niepełnosprawnej,
- opiekun w domu pomocy społecznej,
- opiekun medyczny,
- opiekunka środowiskowa,
- opiekun osoby starszej,
- florysta,

⁶ Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, *Barometr zawodów 2019 Raport podsumowujący badanie w województwie lubelskim*

- technik dentystyczny,
- higienistka stomatologiczna,
- asystentka stomatologiczna.
- technik BHP.

Samorząd Województwa Lubelskiego jest organem prowadzącym dla 9 szkół medycznych, tj. Szkoły Policealne - Medyczne Studium Zawodowe oraz Kolegium Pracowników Służb Społecznych/Szkoły Policealne Pracowników Służb Społecznych im. Andrzeja Bączkowskiego w Lublinie (łącznie 122 oddziały w zawodach).

Ministerstwo Edukacji Narodowej w *Obwieszczeniu z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy* wskazało następujące wykazy dla województwa lubelskiego:

- I. Wykaz zawodów szkolnictwa branżowego, dla których prognozowane jest istotne zapotrzebowanie na pracowników w województwie lubelskim:

- 1 Automatyk - symbol cyfrowy zawodu: 731107
- 2 Betoniarz-zbrojarz 711402
- 3 Cieśla 711501
- 4 Dekarz 712101
- 5 Elektromechanik 741201
- 6 Elektryk 741103
- 7 Górnik eksploatacji otworowej 811301
- 8 Górnik eksploatacji podziemnej 811101
- 9 Górnik odkrywkowej eksploatacji złóż 811102
- 10 Mechanik-monter maszyn i urządzeń 723310
- 11 Mechanik-operator maszyn do produkcji drzewnej 817212
- 12 Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych 834103
- 13 Monter izolacji budowlanych 712401
- 14 Monter konstrukcji budowlanych 711102
- 15 Monter sieci i instalacji sanitarnych 712618
- 16 Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych 742202
- 17 Monter stolarki budowlanej 712906
- 18 Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie 712905
- 19 Murarz-tylnik 711204
- 20 Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych 814209
- 21 Operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych 834209
- 22 Operator obrabiarek skrawających 722307
- 23 Operator urządzeń przemysłu chemicznego 813134
- 24 Stolarz 752205
- 25 Ślusarz 722204
- 26 Technik agrobiznesu 331402
- 27 Technik analityk 311103
- 28 Technik automatyk 311909
- 29 Technik budownictwa 311204
- 30 Technik budowy dróg 311216
- 31 Technik elektronik 311408
- 32 Technik elektroniki i informatyki medycznej 311411
- 33 Technik elektryk 311303

- 34 Technik geolog 311106
- 35 Technik górnictwa odkrywkowego 311701
- 36 Technik górnictwa otworowego 311702
- 37 Technik górnictwa podziemnego 311703
- 38 Technik informatyk 351203
- 39 Technik inżynierii sanitarnej 311218
- 40 Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki 311515
- 41 Technik ochrony środowiska 325511
- 42 Technik programista 351406
- 43 Technik przeróbki kopalin stałych 311706
- 44 Technik robót wykończeniowych w budownictwie 311219
- 45 Technik rolnik 314207
- 46 Technik szerokopasmowej komunikacji elektronicznej 311412
- 47 Technik technologii chemicznej 311603
- 48 Technik technologii drewna 311922
- 49 Technik teleinformatyk 351103
- 50 Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej 311930
- 51 Technik wiertnik 311707
- 52 Wiertacz 811305

II. Wykaz zawodów szkolnictwa branżowego, dla których prognozowane jest umiarkowane zapotrzebowanie na pracowników w województwie lubelskim:

- 1 Asystent osoby niepełnosprawnej – symbol cyfrowy zawodu: 341201
- 2 Asystentka stomatologiczna 325101
- 3 Blacharz 721301
- 4 Blacharz samochodowy 721306
- 5 Cukiernik 751201
- 6 Drukarz offsetowy 732210
- 7 Elektromechanik pojazdów samochodowych 741203
- 8 Elektronik 742117
- 9 Fryzjer 514101
- 10 Higienistka stomatologiczna 325102
- 11 Kamieniarz 711301
- 12 Kelner 513101
- 13 Kierowca mechanik 832201
- 14 Kucharz 512001
- 15 Lakiernik samochodowy 713203
- 16 Magazynier-logistyk 432106
- 17 Mechanik motocyklowy 723107
- 18 Mechanik pojazdów samochodowych 723103
- 19 Mechanik precyzyjny 731103
- 20 Mechatronik 742118
- 21 Monter budownictwa wodnego 711701
- 22 Monter izolacji przemysłowych 712403
- 23 Monter kadłubów jednostek pływających 721406
- 24 Monter nawierzchni kolejowej 711603
- 25 Monter systemów rurociągowych 712613
- 26 Ogrodnik 611303
- 27 Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego 816003
- 28 Operator maszyn leśnych 834105

29 Opiekun medyczny 532102
30 Opiekun osoby starszej 341202
31 Opiekun w domu pomocy społecznej 341203
32 Opiekunka dziecięca 325905
33 Opiekunka środowiskowa 341204
34 Optyk-mechanik 731104
35 Piekarz 751204
36 Pracownik pomocniczy fryzjera 932920
37 Pracownik pomocniczy mechanika 932916
38 Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej 911205
39 Pracownik pomocniczy stolarza 932918
40 Pracownik pomocniczy ślusarza 932917
41 Protetyk słuchu 321401
42 Przetwórca mięsa 751108
43 Pszczelarz 612302
44 Rolnik 613003
45 Rybak śródlądowy 622201
46 Sprzedawca 522301
47 Tapicer 753402
48 Technik administracji 334306
49 Technik architektury krajobrazu 314202
50 Technik archiwista 441403
51 Technik automatyk sterowania ruchem kolejowym 311407
52 Technik awionik 315316
53 Technik bezpieczeństwa i higieny pracy 325509
54 Technik budownictwa kolejowego 311220
55 Technik budownictwa wodnego 311205
56 Technik budowy jednostek pływających 311942
57 Technik chłodnictwa i klimatyzacji 311929
58 Technik dentystyczny 321402
59 Technik ekonomista 331403
60 Technik eksploatacji portów i terminali 333106
61 Technik elektroenergetyk transportu szynowego 311302
62 Technik elektroradiolog 321103
63 Technik energetyk 311307
64 Technik farmaceutyczny 321301
65 Technik fotografii i multimedii 343105
66 Technik gazownictwa 311913
67 Technik geodeta 311104
68 Technik grafiki i poligrafii cyfrowej 311943
69 Technik handlowiec 522305
70 Technik hodowca koni 314203
71 Technik hotelarstwa 422402
72 Technik inżynierii środowiska i melioracji 311208
73 Technik leśnik 314301
74 Technik logistyk 333107
75 Technik lotniskowych służb operacyjnych 315406
76 Technik masażysta 325402
77 Technik mechanik 311504
78 Technik mechanik lotniczy 315317
79 Technik mechatronik 311410

- 80 Technik ochrony fizycznej osób i mienia 541315
- 81 Technik ogrodnik 314205
- 82 Technik optyk 325302
- 83 Technik organizacji turystyki 422104
- 84 Technik ortopeda 321403
- 85 Technik papiernictwa 311601
- 86 Technik pojazdów samochodowych 311513
- 87 Technik procesów drukowania 311935
- 88 Technik procesów introligatorskich 311936
- 89 Technik przetwórstwa mleczarskiego 314402
- 90 Technik pszczelarz 314206
- 91 Technik rachunkowości 431103
- 92 Technik reklamy 333907
- 93 Technik renowacji elementów architektury 311210
- 94 Technik rybactwa śródlądowego 314208
- 95 Technik spedytor 333108
- 96 Technik technologii żywności 314403
- 97 Technik telekomunikacji 352203
- 98 Technik transportu drogowego 311927
- 99 Technik transportu kolejowego 311928
- 100 Technik turystyki na obszarach wiejskich 515205
- 101 Technik tyfłoinformatyk 351204
- 102 Technik urządzeń dźwigowych 311940
- 103 Technik usług fryzjerskich 514105
- 104 Technik usług kosmetycznych 514207
- 105 Technik usług pocztowych i finansowych 421108
- 106 Technik weterynarii 324002
- 107 Technik żeglugi śródlądowej 315216
- 108 Technik żywienia i usług gastronomicznych 343404
- 109 Terapeuta zajęciowy 325907

Finansowanie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe

Nakłady na kształcenie zawodowe są zróżnicowane w zależności od regionu, dostępności przedsiębiorstw i miejsc pracy. Zarówno samorządy, jak i szkoły dostrzegają potrzebę systematycznego unowocześniania posiadanej bazy techniczno-dydaktycznej i czynią starania w kierunku utrzymania jej na odpowiednim poziomie.

Źródłem finansowania zadań oświatowych powiatów i miast na prawach powiatu jest część oświatowa subwencji ogólnej, dotacje kierowane z budżetu państwa, dotacje kierowane bezpośrednio z budżetu Unii Europejskiej, własne dochody powiatu/miasta na prawach powiatu, w tym inne źródła finansowania szkół, takie jak: środki uzyskiwane na przykład od rodziców, przedsiębiorców współpracujących ze szkołą, podmiotów wynajmujących sale czy inne powierzchnie należące do szkół itp., inne niż oświatowa część subwencji ogólnej.

Prowadzenie zasadniczych szkół zawodowych, techników oraz szkół policealnych należy do zadań własnych powiatów, które spośród wszystkich organów prowadzących, przeznaczają największą pulę środków na kształcenie zawodowe. W większości powiatów środki przeznaczone na ten cel z subwencji budżetu państwa są głównym źródłem finansowania zadań oświatowych powiatów i nie są one wystarczające na pokrycie kosztów kształcenia.

Z tej puli finansowane są również inwestycje infrastrukturalne. Organy prowadzące korzystają w tym zakresie z dochodów własnych i środków z funduszy strukturalnych. Dyrektorzy przyznają, że jedynie niewielka część szkół pokrywa wydatki na wszystkie zidentyfikowane potrzeby szkół ze środków otrzymanych od organu prowadzącego.

Sposób naliczania części oświatowej subwencji ogólnej regulowany jest przez *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2019*.

Przedstawiciele organów prowadzących szkoły są zgodni, że wykształcenie ucznia w szkole zawodowej jest znacznie droższe od wykształcenia ogólnego. Przeważa opinia, że wydatki na kształcenie w szkołach zawodowych są za niskie w porównaniu do osiąganego w tych szkołach efektywności kształcenia⁵. Koszt kształcenia ucznia jest zróżnicowany w zależności od celu (ogólnokształcący i zawodowy w szkołach zasadniczych i technikach oraz tylko zawodowy w szkołach policealnych), czy długości cyklu oraz zawodu.

Niektóre podmioty dysponują potencjałem do świadczenia usług zewnętrznych, który może stanowić dodatkowe źródło przychodów placówki, dlatego część z nich wykorzystuje tę możliwość.

Według badania BECKER realizowanego na pełnej próbie szkół w 9 powiatach na terenie Polski prawie 60% procent szkół ponadgimnazjalnych w powiatach objętych badaniem prowadziło dodatkową działalność, przynoszącą im dochody. W przypadku techników było to 65% placówek. Mniej aktywne okazały się zasadnicze szkoły zawodowe (57%). Szkoły, aby zdobyć dodatkowe środki, korzystają przede wszystkim ze swoich zasobów materialnych – wynajmują sale lekcyjne lub sale gimnastyczne (odpowiednio 93% i 72% badanych szkół ponadgimnazjalnych, które prowadzą działalność własną), udostępniają również ściany budynków i powierzchnie parkanów dla celów reklamowych (ponad 30% placówek). Formy działalności własnej są uzależnione od lokalizacji szkoły. Działalność własną najczęściej podejmują szkoły zlokalizowane w miastach na prawach powiatu, gdzie najłatwiej znaleźć rynek zbytu na oferowane usługi. Prawie 40% badanych szkół prowadzących kształcenie zawodowe, korzystając z własnych zasobów, zarabia dodatkowe środki, świadcząc usługi lub wykonując zlecenia w ramach funkcjonujących w tych szkołach warsztatów. Szkoły prowadzące kształcenie zawodowe mają większe możliwości prowadzenia działalności zarobkowej dzięki funkcjonującym w nich warsztatom, są również częściej zlokalizowane w większych ośrodkach miejskich, w których łatwiej o popyt na oferowane usługi wynajmu sal lub powierzchni reklamowych.

Wyniki Ankiety dotyczącej zapotrzebowania szkół/placówek na zakup sprzętu i wyposażenia do prowadzenia kształcenia w zawodzie

Zwiększenie potencjału szkół zawodowych poprzez inwestycje w sprzęt i wyposażenie jest działaniem niezbędnym, ponieważ na terenie województwa lubelskiego nadal istnieją szkoły realizujące kształcenie zawodowe, posiadające niskiej jakości bazę techniczno-dydaktyczną, w tym przestarzałe zaplecze i wyposażenie pracowni przedmiotów

⁵ *Badanie funkcjonowania systemu kształcenia zawodowego w Polsce* - badanie zrealizowane na zlecenie MEN, luty 2011 r. Badanie zrealizowane w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki; Działanie 3.4 Otwartość systemu Edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie „Szkoła zawodowa szkołą pozytywnego wyboru”.

zawodowych. Pomimo, iż zarówno w ramach perspektywy finansowej PO KL 2007-2013 z powodzeniem realizowane były liczne działania mające na celu poprawę warunków kształcenia zawodowego, kontynuowane w ramach RPO WL 2014-2020, w dalszym ciągu problemem jest baza dydaktyczna, która nie odzwierciedla rzeczywistego środowiska pracy, co przekłada się na ofertę edukacyjną, proces dydaktyczny oraz jakość kształcenia w szkołach i placówkach.

Odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby w powyższym zakresie jest wsparcie oferowane w ramach RPO WL 2014-2020 Oś Priorytetowa 12 *Edukacja, kwalifikacje i kompetencje*. Sposób realizacji działań w obszarze edukacji zawodowej jest zgodny z horyzontalnymi krajowymi wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczącymi realizacji CT 10. Priorytet inwestycyjny 10 iv RPO WL ukierunkowany jest na lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowanie programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

W ramach Osi 12 wyodrębniono Działanie 12.4 *Kształcenie zawodowe*, w którym realizowane są działania związane z rzeczywistymi potrzebami szkół i placówek w zakresie kształcenia w zawodzie. Priorytetowo traktowane jest wsparcie powiązane z inteligentnymi specjalizacjami regionu wskazanymi w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego oraz sektorami szybkiego wzrostu. Poprawie jakości warunków kształcenia zawodowego służą podejmowane w uzupełnieniu do interwencji EFS, działania finansowane z EFRR w ramach osi Priorytetowej 13, ponieważ samodzielne inwestycje w zakresie infrastruktury i sprzętu nie wchodzą w zakres wsparcia EFS.

W ramach RPO WL dla Działania 12.4 zaplanowana została realizacja wskaźników rezultatu oraz produktu dotyczących doposażania szkół i placówek:

- Wartość wskaźnika rezultatu bezpośredniego - *Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS została zaplanowana na poziomie 95% (wartość docelowa w 2023 r.)*

Wskaźnik mierzy liczbę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe wykorzystujących wyposażenie/doposażenie zakupione w ramach programu do prowadzenia procesu kształcenia.;

- Wartość wskaźnika produktu - *Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego została zaplanowana wysokości 109 szkół (wartość docelowa w 2023 r.)*

Wskaźnik mierzy liczbę szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe wyposażonych/doposażonych w ramach programu. Warunki, według których odbywa się wyposażanie szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe zostały opisane w *Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020*.

Szkoły dostrzegają potrzebę systematycznego unowocześniania posiadanej bazy techniczno-dydaktycznej i czynią starania w kierunku utrzymywania jej na odpowiednim poziomie. Realizacja wsparcia w ramach Działania 12.4 jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty albo

osób obejmowanych wsparciem i odpowiada na potrzeby tych podmiotów w zakresie wskazanym w Działaniu.

W przypadku szkół lub placówek systemu oświaty diagnoza powinna być przygotowana i przeprowadzona przez szkołę, placówkę systemu oświaty lub inny podmiot prowadzący działalność o charakterze edukacyjnym lub badawczym oraz zatwierdzona przez organ prowadzący bądź osobę upoważnioną do podejmowania decyzji. Podmiot przeprowadzający diagnozę powinien mieć możliwość skorzystania ze wsparcia instytucji systemu wspomagania pracy szkół, tj. placówki doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej.

W celu dokonania oceny zapotrzebowania na zakup sprzętu oraz wyposażenia dla szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z terenu województwa lubelskiego w okresie od dnia 18 czerwca 2018 r. do 31 sierpnia 2018 r. Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, który wykonuje zadania Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020 o charakterze wdrożeniowym w zakresie Europejskiego Funduszu Społecznego przeprowadził ankietę, którą objęto lubelskie szkoły publicznie i niepubliczne kształcące w zawodach.

Zaproszenia do wypełnienia ankiety internetowej zostały wysłane do 532 szkół i placówek z terenu województwa lubelskiego prowadzących kształcenie zawodowe. Dobór próby dokonany został zgodnie z Rejestrem Szkół i Placówek Oświatowych dla województwa lubelskiego i objął branżowe szkoły I stopnia, technika, szkoły policealne, szkoły specjalne przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z więcej niż jedną niepełnosprawnością, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, niepubliczne placówki oświatowo-wychowawcze w systemie oświaty, niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego, centra kształcenia praktycznego oraz centra kształcenia ustawicznego.

Realizacja ankiety została zakończona w dniu 31 sierpnia 2018 r., była ona utrudniona ze względu na nieobecność respondentów wynikającą z okresu wakacyjnego. W celu zwiększenia liczby wypełnionych ankiet w sierpniu 2018 r. kontaktowano się telefonicznie z 163 losowo wybranymi podmiotami, którym została przesłana wiadomość e-mail przypominająca o trwającej ankiecie i zachęcająca do wzięcia w niej udziału. Z informacji uzyskanych podczas kontaktów telefonicznych z przedstawicielami szkół i placówek wynika, że niewypełnianie ankiety najczęściej wynikało z nieobecności osób decyzyjnych/dyrektora szkoły lub placówki. Nie zdarzyła się sytuacja, aby respondent nie odpowiedział z powodu braku dostępu do Internetu lub niechęci do korzystania z komputera.

W odpowiedzi na wysłane zaproszenia otrzymano 172 wypełnione ankiety (32,3%). Kwestionariusz ankiety zawierał pytanie o występowanie w szkole/placówce zapotrzebowania na zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby kształcenia w zawodzie oraz czy zdefiniowana potrzeba została zgłoszona przez pracodawców.

Wykres 1. Występowanie wśród szkół i placówek zapotrzebowania na zakup sprzętu lub wyposażenia

Spośród udzielonych ogółem 172 odpowiedzi, udzielono 141 (82%) odpowiedzi twierdzących, jednocześnie określając branże, w których zdefiniowano zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia. Możliwy był wybór kilku spośród wymienionych branż/obszarów: Architektura krajobrazu/Tereny Zielone, Branża Medyczna/Zdrowie, Branża Odzieżowa, Budownictwo, Fryzjerstwo, Gastronomia/Żywność, Geodezja, Górnictwo, Handel, Hotelarstwo, Informatyka, Leśnictwo, Lotnictwo/usługi zw. z lotnictwem, Motoryzacja, Rolnictwo, Transport, Turystyka oraz inne wskazane przez respondentów.

Z informacji uzyskanych w wyniku przeprowadzonej ankiety wynika, iż 9 (5,2%) respondentom na obecnym etapie trudno jest ocenić, czy w ich szkołach/placówkach występuje zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia. Ocena zapotrzebowania wymaga pogłębionej diagnozy w zakresie potrzeb, w tym właściwego rozpoznania potrzeb szkół i potrzeb pracodawców, odnośnie wzajemnych oczekiwań dotyczących współpracy oraz jej efektów, co pozwoli na zweryfikowanie oferty kształcenia i jej dostosowanie do potrzeb rynku. W okresie, w którym przeprowadzona była ankieta w szkołach nie została jeszcze zakończona rekrutacja na nowy rok szkolny 2018/2019, dlatego w wielu szkołach nie była znana ostateczna liczba uczniów, którzy rozpoczną naukę od dnia 1 września 2018 r. Przedstawiciele szkół, z którymi kontaktowano się telefonicznie nie mieli więc pewności, które kierunki kształcenia zostaną uruchomione i czy ich uruchomienie będzie wymagało doinwestowania w sprzęt lub wyposażenie.

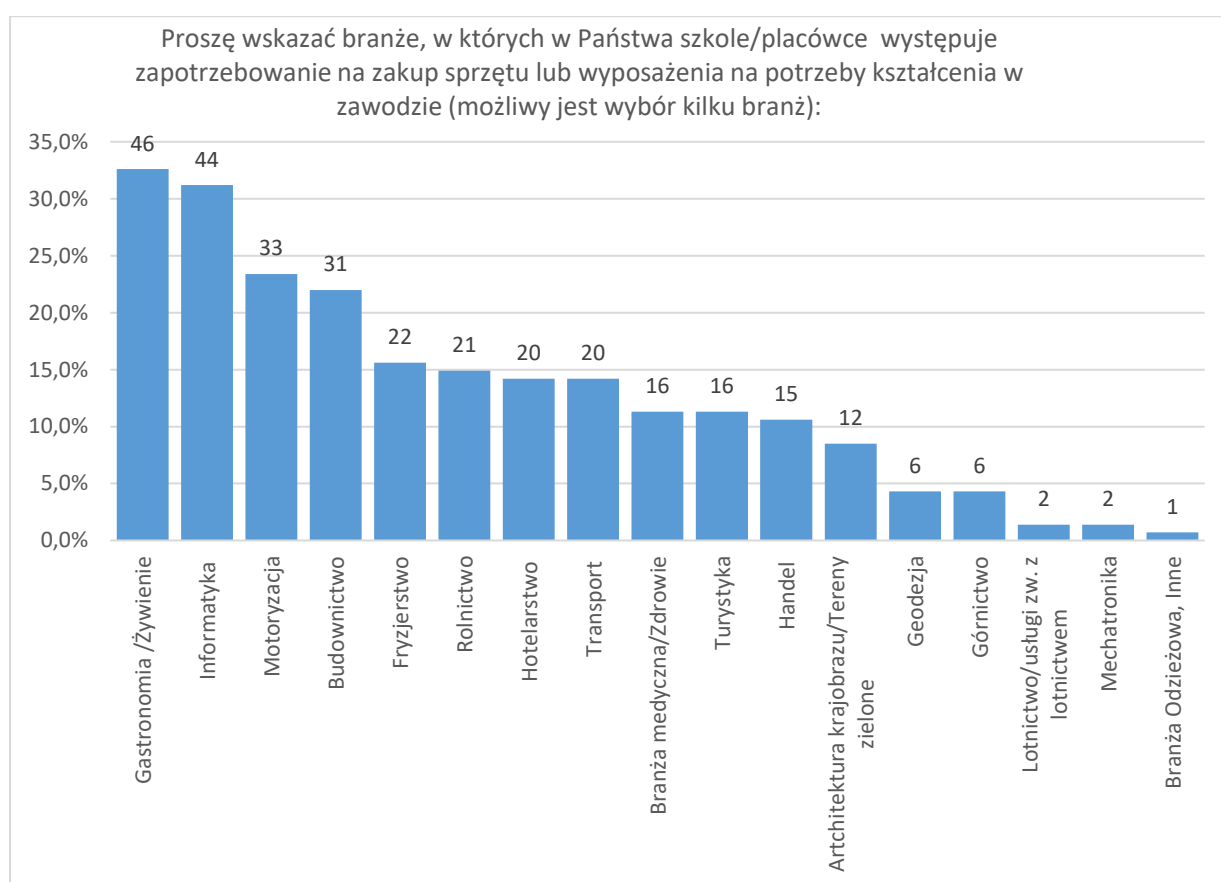
Wśród 172 udzielonych odpowiedzi, 22 (12,8%) respondentów stwierdziło, iż w ich szkole/placówce nie występuje zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia. W wyniku przeprowadzonych rozmów telefonicznych uzyskano informację, iż w zależności od typu szkoły oraz bieżącej oferty edukacyjnej praktyki odbywają się nie tylko w szkole, ale

również u pracodawcy, bądź jedynie u pracodawcy, z którego wyposażenia korzystają wówczas uczniowie. W takim przypadku to pracodawca zapewnia zaplecze techniczne niezbędne do prowadzenia zajęć.

Na pytanie: Czy powyższa potrzeba została zgłoszona przez pracodawców 56 (39,7%) respondentów potwierdziło, iż potrzeba zakupu sprzętu i wyposażenia wynika z potrzeb zgłoszonych przez pracodawców, natomiast 85 (60,3%) respondentów poinformowało, iż zgłaszana potrzeba zakupu sprzętu lub wyposażenia nie została zgłoszona bezpośrednio przez pracodawców.

Wśród Branż/Obszarów najczęściej wskazywanych przez szkoły/placówki jako te, w których występuje zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia wymieniano kolejno: Gastronomia/Żywność 32,6%, Informatyka 31,2%, Motoryzacja 24,3%, Budownictwo 22%, Fryzjerstwo 15,6%, Rolnictwo 14,9%, Hotelarstwo oraz Transport 14,2%.

Wykres 2. Zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia w branżach/obszarach

n=141 (liczba odpowiedzi twierdzących, udzielonych na pytanie o występowanie zapotrzebowania na zakup sprzętu lub wyposażenia w szkole/placówce)

Wśród branż/obszarów wymienionych przez respondentów w kategorii *Inne* pojawiły się w niewielkim odsetku: ekonomia, grafika komputerowa, administracja, BHP, mechatronika, mechanika, odnawialne źródła energii, poligrafia, reklama, branża chemiczna, elektryka, elektronika, optyka, rachunkowość, weterynaria, logistyka, spedycja, fotografia, usługi, technologia drewna, sieci i instalacje sanitarne, opieka społeczna, kosmetyka, branża samochodowa, wytwarzanie elementów dekoracyjnych, florystyka, przemysł (automatyka), introligatorstwo, archiwistyka.

Analiza budżetów projektów pod względem rodzaju oraz wysokości wydatków na zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby realizacji projektów w ramach Działania 12.4

Istotnym źródłem informacji o zapotrzebowaniu szkół i placówek na zakup sprzętu i wyposażenia, wykorzystanym do przedmiotowego opracowania była analiza budżetów projektów współfinansowanych z EFS, realizowanych w odpowiedzi na konkursy ogłoszone w ramach Działania 12.4 *Kształcenie zawodowe*, o nr RPLU.12.04.00-IZ.00-06-001/16, RPLU.12.04.00-IZ.00-06-003/16, RPLU.12.04.00-IZ.00-06-001/17, w których jednym z wyodrębnionych typów projektów możliwych do realizacji było wyposażenie pracowni przedmiotów zawodowych. Łącznie przeanalizowano wydatki z 83 projektów, z uwzględnieniem wydatków stanowiących środki trwałe w projekcie.

Z budżetów projektów wyodrębnione zostały kategorie wydatków wpisujące się w branże/obszary objęte ankietą. Analiza budżetów dostarczyła informacji o kategoriach wydatków, w ramach których Beneficjenci dokonywali największych zakupów.

Zestawienie kategorii wydatków ponoszonych przez Beneficjentów w największej wysokości zostało przedstawione w formie odrębnej tabeli, stanowiącej załącznik do Analizy.

Z przedmiotowej analizy budżetów projektów wynika, że kategoriami wydatków zaplanowanymi przez Beneficjentów w największej wysokości są te, związane z wyposażeniem pracowni przedmiotów zawodowych.

Przykłady wydatków w ramach wybranych kategorii:

- Wyposażenie pracowni - budownictwo (technika oraz szkoły branżowe I stopnia zaplanowały zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby doposażenia pracowni na kwotę 6 699 659,32 zł);
- Wyposażenie pracowni lokalnych sieci komputerowych i sieciowych systemów operacyjnych (technika oraz szkoły branżowe I stopnia zaplanowały zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby doposażenia pracowni na kwotę 438 505,15 zł);
- Wyposażenie pracowni dla zawodu technik informatyka (technika oraz szkoły branżowe I stopnia zaplanowały zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby doposażenia pracowni na kwotę 855 811,69 zł);
- Pracownia przepisów ruchu drogowego informatyka (technika oraz szkoły branżowe I stopnia zaplanowały zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby doposażenia pracowni na kwotę 180 499,50 zł).

Wykres 3. Wydatki przypadające na poszczególne branże zgodnie z analizą budżetów projektów

Wśród kategorii *Inne* zidentyfikowane zostały m.in. wydatki w obszarach: ekonomia, robotyka, marketing i reklama, mechanika, mechatronika, renowacja mebli, weterynaria, florystyka, optyka. Przykłady wydatków w ramach kategorii *Inne*:

- Elektryka, Elektronika (technikum oraz szkoły branżowe I stopnia zaplanowały zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby doposażenia pracowni technik elektryk na kwotę 44 973,00 zł, w tym m.in. programatora układów mikroprocesowych, analizator widma, moduły z elementami elektronicznymi umożliwiającymi wykonywanie układów – trenażery z cyfrowymi układami elektronicznymi, watomierz, tablice demonstracyjne do przeprowadzenia badań – do symulacji pomiarów elektrycznych i uszkodzeń sieci, amperomierz, kondensatory dekadowe, rezystory nastawcze. W ramach branży zaplanowano środki trwałe na kwotę 20 188,00 zł);

- Mechanika (technikum oraz branżowe szkoły I stopnia zaplanowały zakup sprzętu lub wyposażenia na potrzeby wyposażenia pracowni branży mechanicznej, pracowni technologii, pracowni dla zawodu mechanik operator maszyn i pojazdów rolniczych i samochodowych, pracowni obrabiarek konwencjonalnych na kwotę 381 060,01 zł, w tym m.in. kątomierze optyczne, suwmiarki z odczytem elektronicznym, pionowe frezarskie centrum obróbcze, zgrzewarki punktowe, szczypce zaciskowe. W ramach branży zaplanowano środki trwałe na kwotę 320 385,00 zł).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w projektach

W latach 2007-2018 wzrosło wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w szkołach. Większego znaczenia nabrały innowacyjne metody kształcenia z wykorzystaniem nowych technologii i narzędzi. Baza materialna stanowi warunek konieczny do używania TIK, jak i do podwyższania jakości i efektów kształcenia.

Ponadto, z danych IZ RPO wynika, iż szkoły oraz organy prowadzące są nadal zainteresowane inwestycjami w TIK. Istotnym problemem jest brak sprzętu (zbyt mała liczba urządzeń dla nauczycieli, w tym komputerów, tablic multimedialnych, rzutników) i brak odpowiedniego oprogramowania (np. programów edukacyjnych, do edycji tekstu, obliczeń, prezentacji). Placówki kształcenia zawodowego wciąż borykają się z brakiem lub zbyt małą liczbą komputerów dla uczniów, innych urządzeń elektronicznych, cyfrowych materiałów dydaktycznych oraz wystarczająco szybkiego i stabilnego dostępu do Internetu.

W następstwie powyższego IZ RPO wyodrębniła z budżetów projektów realizowanych w ramach Działania 12.4 typ – wyposażenie pracowni przedmiotów zawodowych kategorii wydatków dotyczące TIK. Analiza budżetów dostarczyła informacji, jakie wydatki w ww. kategorii zostały ujęte w budżetach w największej wysokości. Wyniki analizy przedstawiono w poniższej tabeli. Łączna kwota zaplanowanych wydatków na TIK wyniosła 6 079 241,28 zł, w tym środki trwałe na kwotę 2 644 165,69 zł. W ramach projektów najwięcej środków zaplanowano na zakup sprzętu i wyposażenia TIK zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 1. Wydatki wyodrębnione na TIK z budżetów projektów w ramach Działania 12.4⁶ w największej wysokości

Kategoria wydatku	Wartość	Środki trwałe	Liczba szkół dokonujących zakupu TIK
Zestaw komputerowy	1 501 590,00	712 264,00	42 szkoły technikum, 23 szkoły branżowe I stopnia
Oprogramowanie do komputerów, w tym specjalistyczne	880 498,33	120 832,70	76 szkół technikum, 42 szkoły branżowe I stopnia

⁶ Typ projektu - wyposażenie pracowni przedmiotów zawodowych

Komputer stacjonarny z oprogramowaniem biurowym	650 717,42	316 655,06	41 szkół technikum, 2 szkoły policealne, 32 szkoły branżowe I stopnia
Laptop	605 500,57	134 337,93	35 szkół technikum, 16 szkół branżowych I stopnia
Projektor multimedialny	386 621,80	244 834,40	32 szkoły technikum, 3 szkoły policealne, 22 branżowe szkoły I stopnia

Ze środków unijnych zaplanowano także inwestycje w drukarki laserowe 179 705,42 zł, tablety 109 872,32 zł, tablice multimedialne 107 878,00 zł, licencje 130 072,00 zł, plotery 79 654 zł, drukarki 3D 59 742,22 zł, ekrany projekcyjne 47 711,50 zł, serwery 40 553,00 zł, wizualizery 12 976,48 zł.

Wnioski z przeprowadzonej Analizy

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, iż wsparcie realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2014-2020 Działania 12.4 *Kształcenie zawodowe* pod kątem wyposażenia pracowni przedmiotów zawodowych jest zgodne z zapotrzebowaniem szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w województwie lubelskim oraz zbieżne z potrzebami regionalnego rynku pracy. Poziom wyposażenia pracowni i warsztatów w szkołach zawodowych jest wciąż niski. Szkoły wymagają stałego doposażania i modernizowania posiadanego zaplecza, chociażby ze względu na postęp technologiczny jaki zachodzi w branżach, z zakresu których kształcą. Nie ma zatem konieczności wprowadzania dodatkowych mechanizmów zabezpieczających (np. kryteriów dostępu) ani zmian zasad ogłaszania przyszłych konkursów w ramach ww. Działania. Wyniki badania wskazują również, iż niezasadne jest odgórne ograniczanie możliwości doposażenia szkół poprzez katalogi wydatków. Może to spowodować, że szkolnictwo zawodowe nie będzie elastyczne w stosunku do zmian na rynku pracy. O tym, że katalogi są zbędne świadczą również konieczność opracowania diagnozy na poziomie każdej ze szkół, gdzie konkretyzowane jest zapotrzebowanie na wyposażenie.

Wiele lubelskich szkół podjęło współpracę z pracodawcami, starając się jednocześnie podnosić jakość kształcenia i lepiej dostosować kształcenie do potrzeb rynku pracy. Dzięki pozyskaniu dodatkowych środków finansowych z RPO WL 2014-2020 udało się unowocześnić bazę techniczno-dydaktyczną oraz poprawić ofertę kształcenia. Wszystkie te czynniki sprawiają, że szkoły zawodowe zaczynają być postrzegane jako ciekawa alternatywa dla kształcenia ogólnego. Wyzwaniem dla szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe jest w dalszym ciągu wzmocnienie własnego potencjału rozwojowego gwarantującego im dalsze funkcjonowanie na rynku kształcenia zawodowego i oferowanie wysokiej jakości usług edukacyjnych.

Szkoły, funkcjonujące w systemie szkolnictwa zawodowego, wykazują duży stopień specjalizacji kształcąc w zawodach związanych z rozwojem strategicznych dla regionu branż gospodarki, w tym tych związanych z inteligentnymi specjalizacjami (biogospodarka, zdrowie i medycyna, energetyka niskoemisyjna, automatyka i informatyka) oraz sektorami wzrostu (logistyka i transport, turystyka, przemysły kreatywne, budownictwo). Istotnym wyzwaniem dla

dalszego funkcjonowania szkolnictwa zawodowego w regionie będzie niewątpliwie dalsze podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, które może dokonywać się w oparciu o różne działania. Oprócz doposażenia szkół w niezbędną infrastrukturę oraz sprzęt i wyposażenie do prowadzenia zajęć, ważne jest nawiązanie współpracy szkół z najbliższym otoczeniem. W szczególności dotyczy to współpracy szkół z pracodawcami w celu umożliwienia uczniom odbycia praktycznego kształcenia w środowisku pracy, a także włączenia pracodawców w procesy kształcenia uczniów na terenie szkoły. Pracodawcy chętnie uczestniczą w procesie kształcenia zawodowego, współpracując ze szkołami w zakresie organizacji i prowadzenia zajęć praktycznych, jak i w trakcie określania kwalifikacji i wiedzy niezbędnej do zaplanowania w szkole odpowiedniego procesu kształcenia. Poprawa jakości kształcenia zawodowego dzięki podniesieniu kwalifikacji kadry dydaktycznej oraz doposażeniu pracowni kształcenia zawodowego zapewni dostosowanie szkół do postępu technologicznego.

Ważne jest również opracowanie programów nauczania dostosowanych do potrzeb nowoczesnych stanowisk pracy oraz programów staży uczniowskich adekwatnych do wymagań rynku pracy. Z analizy budżetów projektów realizowanych w ramach Działania 12.4 wynika, iż szkoły/placówki inwestują w wyposażenie pracowni kształcenia praktycznego/zawodowego oraz w dalszym ciągu zgłaszają zapotrzebowanie na zakup sprzętu i wyposażenia w obszarach związanych z rozwojem strategicznych dla regionu branż oraz w zawodach deficytowych.

Wyzwanie dla szkół zawodowych nadal stanowi konieczność stosowania na większą skalę technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także innowacyjnych narzędzi i form kształcenia. Szkoła musi reagować na zmiany technologiczne, co wiąże się z koniecznością ciągłego dokształcania kadry nauczycielskiej i doposażania pracowni, warsztatów w nowy sprzęt i urządzenia technologiczne. Z analizy budżetów również wynika dalsza potrzeba ucyfrowienia pracy szkół i zasobów edukacyjnych. Z uwagi na fakt, iż środki z budżetu państwa nie są wystarczające na pokrycie kosztów kształcenia zawodowego, szkoły korzystają w tym zakresie z dochodów własnych i środków przeznaczonych na ten cel z funduszy strukturalnych. W wielu placówkach niezbędna jest wymiana sprzętu komputerowego, tworzenie mobilnych pracowni informatycznych, jak również wyposażenie każdej pracowni w zestaw multimedialny.

Popularyzacja wiedzy na temat poszczególnych zawodów w regionie oraz możliwości zdobycia konkretnego zawodu w określonych szkołach i możliwości zatrudnienia w danym zawodzie z pewnością przyczyni się do zwiększenia poziomu zatrudnienia absolwentów szkół zawodowych na rynku pracy. Wskazana jest więc promocja szkolnictwa zawodowego, która powinna dostarczyć społeczeństwu wiedzę o jego współczesnym wymiarze, jego funkcjonowaniu i korzyściach jakie przynosi ukończenie szkoły zawodowej. Działaniem pożądanym jest zwiększenie zainteresowania pracodawców zatrudnianiem absolwentów szkół zawodowych oraz współpracą ze szkołami zawodowymi, w tym w ramach staży uczniowskich.

Ankieta przeprowadzona wśród szkół i placówek z terenu województwa lubelskiego prowadzących kształcenie zawodowe, dała odpowiedź na pytanie o obszary, w których istnieje zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia, a także wskazała branże, w których to zapotrzebowanie jest największe. Zestawiając wyniki ankiety z wynikiem analizy budżetów projektów uzyskano informację, że wsparcie o jakie wnioskowały szkoły w ramach RPO WL 2014-2020 w Działaniu 12.4 *Kształcenie zawodowe* typ projektu - *wyposażenie pracowni przedmiotów zawodowych* jest odzwierciedleniem potrzeb szkół w zakresie zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do kształcenia w zawodzie.

Podsumowując, należy podkreślić, iż efektywne szkolnictwo zawodowe stanowi niezbędny element sprawnie funkcjonującego i sprzyjającego rozwojowi gospodarki systemu edukacji. Brak wysoko wykwalifikowanych pracowników i techników stanowi jedną z przeszkód szybszego rozwoju gospodarczego regionu.

W związku z powyższym, IZ RPO odpowiadając na potrzeby lokalnego rynku pracy, pracodawców, a także szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe, planuje w roku 2019 ogłosić kolejny nabór w ramach Działania 12.4 RPO WL *Kształcenie zawodowe*. Rezultatami przedmiotowej interwencji będzie przede wszystkim podniesienie jakości atrakcyjności kształcenia zawodowego oraz, co stanowi priorytet, zwiększenie liczby uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich u pracodawcy.

Jednocześnie, mając na uwadze niskie zainteresowanie wsparciem skierowanym do nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu w poprzednich latach, DW EFS w III kwartale 2019 r. przeprowadził ankietę internetową wśród części placówek kształcenia zawodowego w zakresie faktycznego zapotrzebowania na podniesienie kwalifikacji lub nabycia kompetencji przez nauczycieli i instruktorów.

Ankieta została rozesłana do ponad 150 szkół, z czego uzyskano odpowiedzi na poziomie ok. 30%. Ponad połowa respondentów zadeklarowała chęć aplikowania o środki przeznaczone na kształcenie nauczycieli. Uzyskane wyniki ankiety, jak i dotychczasowa niska liczba wspartych nauczycieli/instruktorów potwierdziły konieczność położenia przez Instytucję Organizującą Konkurs (IOK) nacisku na realizację przedmiotowej formy wsparcia, tj. wprowadzenia kryterium formalnego specyficznego oraz kryterium premiującego w zakresie wsparcia nauczycieli i instruktorów zawodu.

Spis Wykresów

<i>Wykres 1. Występowanie wśród szkół i placówek zapotrzebowania na zakup sprzętu lub wyposażenia.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 2. Zapotrzebowanie na zakup sprzętu lub wyposażenia w branżach/obszarach.....</i>	<i>16</i>
<i>Wykres 3. Wydatki przypadające na poszczególne branże zgodnie z analizą budżetów projektów.....</i>	<i>18</i>

Spis Tabel

<i>Tabela 1. Wydatki wyodrębnione na TIK z budżetów projektów w ramach Działania 12.4⁷ w największej wysokości</i>	<i>19</i>
---	-----------

⁷ Typ projektu - wyposażenie pracowni przedmiotów zawodowych